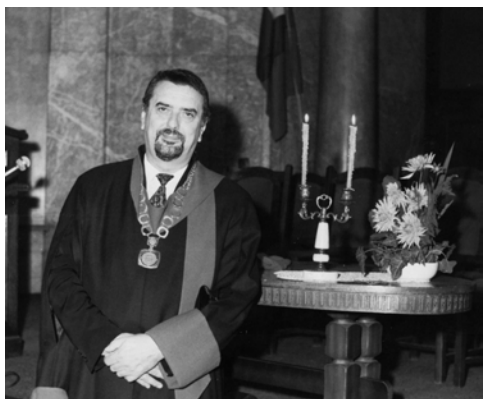

ПРОФЕСОР СТЕФАН КАРАСТОЯНОВ НА 70 ГОДИНИ

Научното си поприще проф. Стефан Карастоянов започва през 1974 г., когато спечелва конкурс и е назначен за асистент по Икономическа география на страните в съответната катедра на Геолого-географския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Като асистент Ст. Карастоянов защитава първата в нашата страна дисертация в областта на Регионалната география на страните. Израстването му в научната кариера продължава и през 1989 г. е избран за доцент, а през 1995 г. – за ръководител на катедрата Социално-икономическа география. През 1998 г. е удостоен със званието „професор“. Година след това – през 1999 г., основава и ръководи първата по рода си в държавите от Югоизточна Европа катедра Регионална и политическа география. Ръководенето и проспериращото развитие на такова университетско научно звено, както и преподаването на сложната, многообразна и динамично изменяща се научна материя, е възможно само от човек

с висока научна географска и широка общокултурна ерудиция, характерни за проф. Ст. Карастоянов.

Научното творчество на проф. Карастоянов се съдържа в публикуваните от него в наши и чуждестранни издания на повече от 150 научни трудове, включително 8 монографии (в съавторство „Портрет на регионите в България“ на български и на английски език; „Балканите-политикогеографски анализи“; „Чечения – политикогеографска характеристика“ на бълг. и англ. език; „Косово – геополитически анализ“ на бълг. и албански ез.; „Регионална и политическа география на Балканските страни“ в съавторство; „Геополитика и сигурност“; „Регионална география на България и планиране“ в съавторство“), освен тях още 3 университетски учебника и многобройни научни статии, студии, научни доклади, научнопопулярни статии и др. Той един от авторите и отговорен редактор на „Кратка енциклопедия от А до Я“, издадена от БАН през 1999 г. Има 12 публикации в международното издание „Кой кой е в света на нефта и газа“ и 3 в Говърн сървър на НАТО.

Проф. Карастоянов е известен и признат и в международен мащаб като основател на съвременната българска школа по политическа география и принадлежи към плеядата на водещите учени в българската географска наука. В края на 2008 г. излезе от печат третото издание на неговата монография-учебник „Политическа география, геополитика, геостратегия“, отпечатана в Университетското издателство „Св. Кл. Охридски“. В този учебник са формулирани

с тяхното същностно съдържание основни понятия от политическата география и геополитиката. Значението на геополитиката като научно направление с уточнен обект за изучаване и модернизирани методика, е една перспективна научна област в съвременната епоха. В разделите на книгата особено внимание привличат проблемите, свързани с политикогеографската интерпретация на глобалните модели за развитие на човечеството, с геопространството и географското местоположение на държавите на Балканския п-ов и по специално на България. Проф. Карастоянов разглежда България като естествен център на геополитическото пространство на Балканския п-ов, като регионален център на балканските политически процеси. В монографията се разглеждат и редица други важни регионални геополитически тези с присъщата на автора компетентност и научна ерудиция.

Фактически е налице обемно и съдържателно научно творчество, актуално по тематика, в което проблемите са разработени многостранно и са интерпретирани със съвременна методология и модерен инструментариум. Ако резюмираме в обобщен вид основните научни достижения с приносен характер на проф. Ст. Карастоянов, то следва да ги диференцираме в следните три направления: теоретико-методологични проблеми на съвременната географска наука; регионална социално-икономическа география; политическа география и геополитика.

В областта на теорията, методологията и историята на географските науки проф. Карастоянов е разработил нова хипотеза за класификацията на географските науки; обосновал е логически издържана система на фундаменталните понятия в регионалната социално-икономическа география; определил е мястото и значението на политическата география и геополитиката в системата на географските науки; направил е задълбочен анализ на категорията „географско положение“.

Регионалните социално-икономически изследвания на проф. Карастоянов се заключават в извършените комплексни

анализи на държавите от бившия СССР, Полша, Унгария, Чехия, Словакия, Китай, Косово и балканските държави; в разкриването на новата роля на общоевропейската интеграция и приобщаването на България към общеевропейските политически и социално-икономически структури; и още – в направения опит за разкриване на сложната географска специфика на цивилизационния регион на арабските държави. Проф. Карастоянов за първи път у нас прилага културно-цивилизационния подход в регионалните изследвания. Този подход особено се откроява в публикуваната в съавторство монография за Балканските страни, където той търси решението на сложните междудържавни балкански проблеми по пътя на културата и цивилизацията. Той предлага и разработва културно-цивилизационните региони на България.

Както беше вече отбелязано в началото и без да подценяваме първите две направления, следва да подчертаем, че особено след професурата му (1998 г.) най-значителни са постиженията на проф. Карастоянов в областта на политическата география, геополитиката и геостратегиата. Чрез ретроспективен анализ той разкрива значението на политикогеографските и геополитическите школи в древността, Средновековието и съвременната епоха; прави задълбочена оценка на географското местоположение на държавите от Балканския полуостров, доказвайки, че България е сърцевината на Балканите; извършва комплексен географски анализ на проблемите, свързани с типологизацията и класификацията на държавните граници. Интересно и твърде обосновано е ретроспективното анализиране на българската политическа география и геополитика, на базата на което проф. Карастоянов създава оригинална концепция за българския национален въпрос и външната политика на България. С тази концепция той доказва, че етническите процеси в Македония влизат в общия глобален ход на народностната национална консолидация на българския етнос, протекли в пределите на Мизия, Тракия и Македония.

Проф. Карастоянов умело използва резултатите от теоретико-методологични

ните, политико-географските и регионално-държавните разработки и творчески ги прилага в активната си учебно-преподавателска дейност предимно в СУ „Св. Кл. Охридски“, а така също и в други висши училища в България. Той изнася лекции по Регионална социално-икономическа география на страните, Политическа география, Регионална и политическа география на Балканските страни, Регионална и политическа география на арабските страни пред студентите от специалностите География и Туризм в ГГФ, по Геополитика в специалността Международни отношения към Юридическия факултет и в специалност Европеистика към Философския факултет. Чел е лекции в ШУ „Константин Преславски“, в Бургаския свободен университет и във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методи“. Понастоящем чете лекции в специалност Политология във Философския ф-т на СУ. От 1995 г. е редовен лектор в Научния център по национална сигурност при Министерството на отбраната. Проф. Карастоянов използва активни форми на обучение. Той работи с „душа и сърце“, завладява аудиторията не само с научната си ерудиция, но и с чувството на лек хумор. В действителност не може да не се признае, че той възкресява през 1993 г. изучаването на политическата география и геополитиката в българските университети. За активността в подготовката на студентите говорят и данните, според които проф. Ст. Карастоянов е ръководил над 100 дипломанти, 6 наши и 6 чуждестранни докторанти, един от които е министър на икономиката на държавата Кувейт. Като съавтор той участва в написването на не малко университетски учебници, а така също и учебници за средното образование. Със своята активна учебна дейност проф. Карастоянов се изявява като високо ерудиран и утвърден университетски преподавател с авторитетно име в научното общество.

Не по-малко важна и интересна е научно-организационната дейност на проф. Карастоянов. Тя потвърждава напълно предходната оценка. От 1995 г. той ръководи катедра „Социално-икономическа география“ и направление „Регионална и

политическа география на страните“. По-късно, както беше казано, той създава и ръководи катедра „Регионална и политическа география“ в ГГФ на СУ. Активно участва в разработването на учебните планове на специалност География. От 1993 г. до 1999 г. е декан на чуждестранните студенти и член на Академичния съвет на Университета (до 2007 г.). Дългогодишен член е на Факултетния съвет на ГГФ. Бил е зам.-председател на Научната комисия по Геолого-географски науки при ВАК към Министерския съвет и член на Специализирания съвет по Географски науки на ВАК. От 2003 г. до 2010 г. е главен редактор на Годишника на СУ, ГГФ – кн. 2, География. Зам.-председател е на Българското геополитическо дружество. Запомняща се е организаторската роля и ентузиазъм на асистента Ст. Карастоянов при проведените преди години поредни конгреси на Българското географско дружество.

В заключение ще подчертаем, че цялостната дейност на проф. д-р Стефан Карастоянов показва и подчертава неговото неотклонно възходящо развитие и големите му постижения в родната географска наука. Той се явява като достоен продължител на идеите и делото на класиците на българската географска школа – Иширков, Батаклиев, Яранов. През 2000 г. той получава Почетна диплома от Международния биографичен център в Кембридж за научни постижения през XX век. Преди 10 години (1994 г.) проф. Карастоянов е награден за цялостната си университетска дейност с Почетния знак със синя лента на Софийския университет.

Географската общественост искрено поздравява проф. Карастоянов с неговата 70-годишнина и му пожелава да бъде все така енергичен и всеотдаен в плодотворното продължаване на научно-творческата и преподавателската си дейност и още няколко декади от години да се радва и твори с неговата непоколебима упоритост и мощ в развитието на географските науки.

*Петър В. Петров –
Председател на Българското географско
дружество*